

Adam Bohorič v srednješolskih berilih

Franci Just

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota, Šolsko naselje 12,
SI 9000 Murska Sobota, franci.just@guest.arnes.si

Prispevek predstavlja zastopnost Adama Bohoriča v srednješolskih berilih od srede 19. stoletja do danes, tako da v prvem delu opisuje njegov delež med drugimi protestantskimi pisci, v drugem delu razčlenjuje načine predstavljanja Bohoričevega slovstvenega dela v luči uporabljenega spremljevalnega instrumentarija in odlomkov, v zaključnem delu pa na primeru vprašanj in nalog iz štirih novejših beril predstavlja izrabo didaktičnih potencialov Bohoričevega predgovora k njegovi slovnici.

Das Thema des Beitrags ist die Behandlung Adam Bohoričs in den Lesebüchern der Sekundarstufe von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. Im ersten Teil wird sein Anteil unter anderen protestantischen Schriftstellern beschrieben, im zweiten Teil erfolgt die Analyse der Art und Weise der Präsentation seines Werks im Lichte des begleitenden Instrumentariums und der zitierten Passagen, anschließend folgt die Diskussion des didaktischen Potenzials von Bohoričs Vorwort zu seiner Grammatik, und zwar am Beispiel der Fragen und Übungen aus vier neueren Lesebüchern.

Ključne besede: Trubar, Dalmatin, Krelj in Bohorič v srednješolskih berilih, literarnozgodovinska in didaktična obravnava Adama Bohoriča v srednješolskih berilih

Schlüsselwörter: Trubar, Dalmatin, Krelj und Bohorič in den Lesebüchern der Sekundarstufe, literaturgeschichtliche und didaktische Behandlung von Adam Bohorič in den Lesebüchern der Sekundarstufe

Uvod

V prispevku povzemam rezultate raziskave, v kateri sem z zornega kota prezentacije Adama Bohoriča pregledal reprezentativna sodobna srednješolska berila za gimnazije in štiriletne srednje strokovne šole ter njim ekvivalentna berila iz starejših obdobj.¹ Do leta 1958, ko se je v takratni Jugoslaviji temeljito spremenil izobraževalni sistem in je bila uvedena enotna obvezna osemletka, so bile ekvivalent današnjemu srednješolskemu izobraževanju: a) v habsburški monarhiji

¹ Izjemoma sem v analizo vključil tudi učbenika *Potovanje besed 3* in *Mlada obzorja 3* (za tretje leto srednjega poklicnega izobraževanja), ker so informacije o protestantskih piscih v njih temelj za obravnavo književnosti slovenske reformacije v nadaljevalnem programu poklicno-tehniškega izobraževanja, in tudi učbenika *Potovanje besed 4* ter *Mlada obzorja 4* dijake eksplicitno napotujeta na omenjena učbenika za srednje poklicno izobraževanje.

in Avstro-Ogrski poklicna šola, višja realka, višja gimnazija, učiteljsiše; b) v Kraljevini SHS in Kraljevini Jugoslaviji višja gimnazija, višja realka, realna gimnazija, višja srednja šola; c) v drugi Jugoslaviji (do 1958) višja gimnazija, višja realka, realna gimnazija in višja srednja šola. Berila zanje so sestavljavci, glede na ciljne naslovnike, opremljali z oznakami kot »za peti, šesti ... gimnazijski razred«, »za peti, šesti ... razred srednjih šol«, »za višje gimnazije in realke«, »za višje srednje šole« ali »za višje in njim sorodne srednje šole«. V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji po letu 1958 so sistem štiriletnega srednješolskega izobraževanja tvorile gimnazije ter srednje tehniške šole, v Republiki Sloveniji pa ga sestavljajo gimnazije in srednje strokovne šole s programom srednjega strokovnega in nadaljevalnim programom poklicno-tehniškega izobraževanja.

V prvem delu raziskave, ki se je osredotočila na vprašanje, kako so v srednješolskih berilih zastopani štirje osrednji slovenski protestantski pisci (Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Adam Bohorič, Sebastijan Krelj) in kolikšen delež med njimi gre Bohoriču, sem uporabil kvantitativno metodo, tako da sem evidencial količino vključenih odlomkov² iz njihovih del ter obseg spremljevalnega instrumentarija;³ pri slednjem je bila kot »merska enota« uporabljena učbeniška stran. Drugi del raziskave je bil osredotočen na prezentacijo Bohoriča v srednješolskih berilih, v njem sem iskal odgovor na vprašanje, kako je avtor v njih predstavljen, kako je označeno njegovo slovstveno delo, iz katerih njegovih del so izbrani odlomki, katere vsebine izpostavljajo in kako so ti odlomki didaktično obravnavani.

Ker so berila nastajala v različnih družbenih in izobraževalnih sistemih, so rezultati raziskave predstavljeni v okviru štirih obdobj, ki so jih določale skupne jim družbeno-politične in zgodovinske razmere: od 1865 do 1918, od 1919 do 1945, od 1946 do 1990 in od 1991 do 2020.

² Kot odlomek sem upošteval pesem ali prozno besedilo, ki je dovolj obsežno in zaokroženo za dijakovo samostojno branje in didaktično obravnavo, ne pa zelo kratkih besedil, kakršnega je pri obravnavi Dalmatina npr. ponudila v svojih učbenikih Vera Gregorač s petimi vrsticami z začetka Biblije (Gregorač 1973: 79, 1977: 98).

³ V spremljevalni instrumentarij so bile zajete naslednje kategorije: a) literarnozgodovinski instrumentarij (npr. predstavitev in oznake obdobja, biografski podatki o avtorjih in podatki o njihovih delih, označitve avtorskih opusov in njihovega kulturnozgodovinskega pomena); b) literarnoteoretični instrumentarij (npr. razlage literarnih pojmov, označitve slogovnih in kompozicijskih značilnosti besedila ipd.); c) didaktični instrumentarij za samostojno delo z besedilom, ki vključuje stvarne opombe, razlage, vprašanja in naloge; č) spremljevalno slikovno gradivo (npr. slike, fotografije, risbe, tabele, preglednice ipd.).

Bohorič v srednješolskih berilih med drugimi slovenskimi protestantskimi pisci

Statistični pregled

Tabela 1: Slovenski protestantski pisci v srednješolskih berilih v obdobjih 1865–1918, 1919–1945, 1946–1990 in 1991–2020 glede na obseg spremljevalnega instrumentarija (SI) in število odlomkov (O)

		Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
1850–1918					
Miklošič 1865, 1881 ⁴	SI	3,5 str.	0,8 str.	1 str.	0,5 str.
	O	4	2	1	----
Sket 1893, 1906, 1914 ⁵	SI	10,5 str.	2,8 str.	1,7 str.	1,7 str.
	O	6	4	3	2
Povprečje	SI	7 str.	1,8 str.	1,3 str.	1,1 str.
	O	5	3	2	1
1919–1945					
Grafenauer 1922 ⁶	SI	0,1 str.	0,1 str.	0,1 str.	----
	O	14	3	2	----
Budal 1928 ⁷	SI	0,1 str.	----	----	----
	O	1	----	----	----
Gaspari 1940 ⁸	SI	1 str.	0,1 str.	0,05 str.	0,2 str.
	O	1	1	----	----
Grafenauer 1942 ⁹	SI	----	----	----	----
	O	15	4	2	1
Povprečje	SI	0,3 str.	0,05 str.	0,04 str.	0,05 str.
	O	7,75	2	1	0,25

⁴ Slovensko berilo za osmi gimnazijalni razred (Miklošič 1865): leta 1881 je izšla druga dopolnjena izdaja, predstavitev protestantskih piscev v njej je nespremenjena.

⁵ Slovenska slovstvena čitanka za sedmi in osmi razred srednjih šol (Sket 1893): leta 1906 je izšla v drugi predelani izdaji in leta 1914 še v tretji izdaji. V vseh je predstavitev protestantskih piscev enaka.

⁶ Slovenska čitanka za višje razrede srednjih in njim sorodnih šol (Grafenauer 1922): Ivan Grafenauer jo je pripravil v sodelovanju z Jankom Bezjakom in Antonom Breznikom.

⁷ Slovenski cvetnik za srednje šole (Budal 1928): avtor ga je pripravil po izpitnih načrtih za slovenščino v srednjih šolah.

⁸ Naši vodniki. Slovenska slovstvena čitanka za četrti razred meščanskih šol (Gaspari 1940): berilo so pripravili Anton Gaspari, Rudolf Pečjak in Albert Žerjav.

⁹ Slovenska slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol (Grafenauer 1942): berilo je prirejeno po prejšnjih Grafenauerjevih čitankah.

		Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
1946–1990					
Boršnik 1946 ¹⁰	SI	0,3 str.	0,2 str.	0,2 str.	0,2 str.
	O	11	4	2	1
Beličič 1947 ¹¹	SI	-----	-----	-----	-----
	O	3	2	1	-----
Merhar 1951 ¹²	SI	0,3 str.	0,2 str.	0,2 str.	0,2 str.
	O	11	3	2	1
Kos 1961 ¹³	SI	-----	-----	-----	-----
	O	3	1	1	1
Bohanec 1973 ¹⁴	SI	0,8 str.	0,5 str.	0,3 str.	0,3 str.
	O	16	5	2	1
Gregorač 1973 ¹⁵	SI	2,5 str.	0,5 str.	0,4 str.	0,75 str.
	O	4	-----	-----	-----
Gregorač 1977 ¹⁶	SI	2,5 str.	0,6	-----	0,5 str.
	O	3	-----	-----	-----
Fatur 1981 ¹⁷	SI	2 str.	0,15 str.	0,05 str.	0,05 str.
	O	1	-----	-----	-----
Kos 1987 ¹⁸	SI	0,8 str.	-----	-----	-----
	O	1	-----	-----	-----

¹⁰ *Slovensko berilo IV* (Boršnik 1946): pri pripravi tega berila za višje razrede srednjih šol so sodelovali Marja Boršnik, Alfonz Gspan, Marija Jamar, Boris Merhar, Erna Muser, Lino Legiša, Janez Logar, Mirko Rupel in Anton Slodnjak. Še enkrat je izšlo leta 1848.

¹¹ *Slovenska čitanka za višje srednje šole* (Beličič 1947).

¹² *Slovensko berilo IV* (Merhar 1951): gre za tretjo dopolnjeno izdajo *Slovenskega berila za višje razrede srednjih šol* Marje Boršnik, ki jo je pripravil Boris Merhar.

¹³ *Slovenska književnost I. Izbrana dela in odlomki* (Kos 1961): berilo so pripravili Janko Kos, Dušan Pirjevec in Stane Mihelič.

¹⁴ *Slovensko berilo za prvi razred srednjih šol* (Bohanec 1973): Franček Bohanec je bil urednik, sodelovali so Janko Kos, Boris Paternu in Franc Zadavec. Berilo je bilo kasneje izdano še 1974 in 1977.

¹⁵ *Slovenščina 1* (Gregorač 1973): berilo je podnaslovljeno *Književnost z berilom za ekonomske srednje šole*.

¹⁶ *Slovenski jezik* (Gregorač 1977): gre za prvi snopič učbenika za usmerjeno izobraževanje, ki je vseboval – kot je navedeno v podnaslovu – berilo z analizo, literarno zgodovino in teorijo.

¹⁷ *Književnost 1* (Fatur 1981): učbenik je bil namenjen za srednje izobraževanje po skupnih vzgojno-izobrazbenih osnovah; do leta 1986 je bil trikrat ponatisnjen.

¹⁸ *Berilo 1* (Kos 1987): pri pripravi berila so sodelovali še Peter Kolšek, Andrijan Lah, Tine Logar in Stanko Šimenc. Izdaja je doživela štiri ponatise.

		Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
Kos 1989 ¹⁹	SI	0,8 str.	----- v tabeli	----- v tabeli	----- v tabeli
	O	-----	-----	-----	-----
Povprečje	SI	1 str.	0,21 str.	0,11 str.	0,2 str.
	O	5,3	1,5	0,8	0,4
1991–2020					
Kos 1993 ²⁰	SI	0,8 str.	-----	-----	-----
	O	1	-----	-----	-----
Kos 2000 ²¹	SI	1,5 str.	----- v tabeli	----- v tabeli	----- v tabeli
	O	1	-----	-----	-----
Kos 2009 ²²	SI	1,5 str.	0,2 str.	0,2 str.	0,2 str.
	O	1	-----	-----	-----
Krakar 2000 ²³	SI	2 str.	1,5 str.	1 str.	0,5 str.
	O	5	2	2	2
Lah 2007 ²⁴	SI	3 str.	0,3 str.	0,2 str.	0,3 str.
	O	2	-----	-----	-----
Lah 2012 ²⁵	SI	3 str.	1 str.	1,3 str.	1,5 str.
	O	1	1	1	2

¹⁹ *Književnost* (Kos 1989): knjigo je avtor označil kot »učbenik literarne zgodovine in teorije« in ne vsebuje odlomkov.

²⁰ *Berilo 1* (Kos 1993): to je sedemkrat ponatisnjena prenovljena izdaja *Berila 1* iz leta 1987.

²¹ *Svet književnosti 1* (Kos 2000): ta učbenik za 1. letnike gimnazij je bil do leta 2005 trikrat ponatisnjen.

²² *Svet književnosti 1* (Kos 2009): to je posodobljena izdaja avtorjevega učbenika iz leta 2000, bila je enkrat ponatisnjena.

²³ *Branja 1* (Krakar 2000): berilo so poleg Bože Krakar Vogel pripravili še Darinka Ambrož, Vinko Cuderman, Majda Degan Kapus, Jana Kvas, Adrijana Špacapan in Marjan Štrancar in ima zavidljivo »kilometrino«: prva izdaja je do leta 2007 doživela 10 natisov, prenovljena izdaja iz leta 2009 je bila osemkrat ponatisnjena; leta 2020 je berilo izšlo v drugi izdaji z do zdaj dvema natisoma. Pri obravnavi protestantskih avtorjev ni bistvenih razlik med izdajami, v prvi prenovljeni izdaji je le pri Trubarju zmanjšano število odlomkov za dva.

²⁴ *Umetnost besede 1* (Lah 2007): pri pripravi berila so poleg Klemna Laha sodelovali še Bernarda Lenaršič, Vanesa Matajce, Janja Perko in Savina Zwitter. Do leta 2012, ko je izšla dopolnjena izdaja, je bilo štirikrat ponatisnjeno.

²⁵ *Umetnost besede 1* (Lah 2012): to je druga dopolnjena izdaja berila Klemna Laha in o slovenskih protestantskih piscih nudi več informacij ter odlomkov kot izdaja iz leta 2007. Do leta 2018, ko je izšla tretja izdaja, je bilo berilo enkrat ponatisnjeno. Tretja izdaja je bila do 2022 štirikrat ponatisnjena.

		Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
Kenda 2009 ²⁶	SI	1,5 str.	1 str.	----- v tabeli	----- v tabeli
	O	3	1	-----	-----
Slemenjak 2009 ²⁷	SI	1 str.	0,5 str.	0,2 str.	0,2 str.
	O	3	1	1	1
Golc 2010 ²⁸	SI	0,5 str.	0,2 str.	0,1 str.	0,3 str.
	O	-----	-----	-----	-----
Kvas 1998 ²⁹ (srednje poklicno izobraževanje)	SI	1 str.	0,1 str.	-----	0,1 str.
	O	1	-----	-----	-----
Kvas 2007 ³⁰ (srednje poklicno izobraževanje)	SI	1 str.	0,1 str.	-----	0,1 str.
	O	1 + 2	-----	-----	1
Povprečje	SI	1,52 str.	0,44 str.	0,27 str.	0,29 str.
	O	1,9	0,45	0,36	0,54

Tabela 2: Povprečni obseg spremljevalnega instrumentarija po posameznih obdobjih in v celotnem obravnavanem obdobju

<i>Spremljevalni instrumentarij</i>	Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
1865–1918	7 str.	1,8 str.	1,7 str.	1,7 str.
1919–1945	0,3 str.	0,05 str.	0,04 str.	0,05 str.
1946–1990	1 str.	0,21 str.	0,11 str.	0,2 str.
1991–2020	1,52 str.	0,44 str.	0,27 str.	0,29 str.
Povprečje 1865–2020	2,45 str.	0,62 str.	0,53 str.	0,56 str.

²⁶ *Od branja do znanja 2* (Kenda 2009): sestavljavci učbenika so bili Jakob J. Kenda, Boža Krakar-Vogel, Jana Kvas in Adrijana Špacapan. Do leta 2022 je bil devetkrat ponatisnjen.

²⁷ *Književnost skozi čas 1* (Slemenjak 2009): to je učbenik z berilom za obravnavo književnosti po literarnozgodovinskih sklopih v 4-letnem srednjem strokovnem izobraževanju.

²⁸ *Odkrivajmo življenje besed 1* (Golc 2010): učbenik so pripravili Lidija Golc, Valentina Kobal, Klemen Lah in Bernarda Lenaršič, do leta 2022 je bil trikrat ponatisnjen.

²⁹ *Potovanje besed 3* (Kvas 1998): učbenik je bil do leta 2007 osemkrat ponatisnjen.

³⁰ *Mlada obzorja 3* (Kvas 2007): učbenik je nadomestil prejšnji avtorčin učbenik *Potovanje besed 3* in je bil do leta 2022 enajstkrat ponatisnjen.

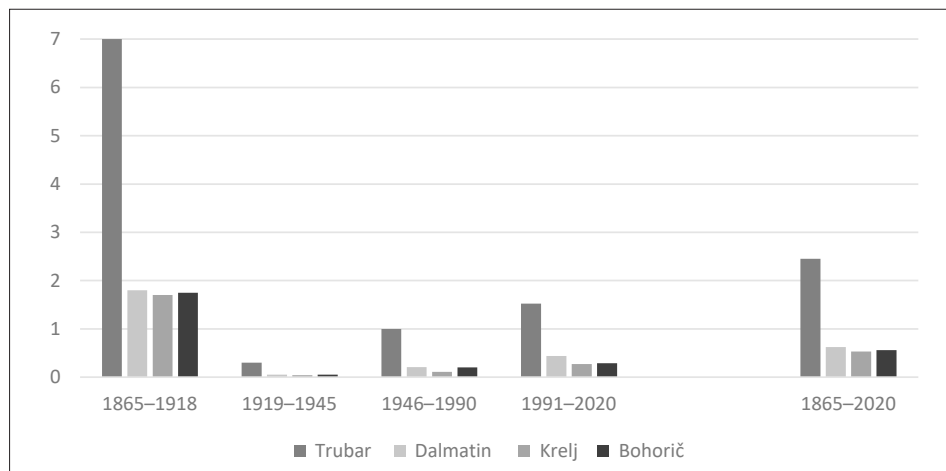

Diagram 1: Povprečni obseg spremljevalnega instrumentarija

Tabela 3: Povprečno število odlomkov po posameznih obdobjih in v celotnem obravnavanem obdobju

Odlomki	Trubar	Dalmatin	Krelj	Bohorič
1865–1918	5	3	2	1
1919–1945	7,75	2	1	0,25
1946–1990	5,3	1,5	0,8	0,4
1991–2020	1,9	0,45	0,27	0,54
Povprečje 1865–2020	4,98	1,74	1	0,54

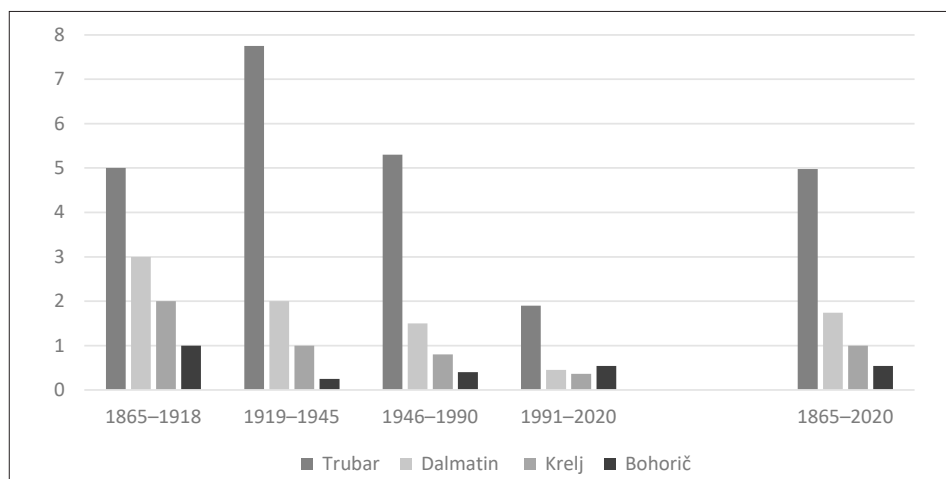

Diagram 2: Povprečno število odlomkov

Osnovne ugotovitve

Čeprav so bila berila/učbeniki za srednje izobraževanje v današnjem pomenu besede v obravnavanem času 1865–2020 zelo različna in sta izbor odlomkov iz del osrednjih slovenskih protestantskih piscev Trubarja, Dalmatina, Krelja in Bohoriča ter način njihovega predstavljanja določala tipa berila in iz njega izhajajoč koncept razporeditve gradiva, so v posameznih obdobjih opazne nekatere izstopajoče značilnosti.

V obdobju 1865–1918 so bila berila za višje srednje šole, višje gimnazije in realke redka, razporeditev gradiva v njih je bila pogosto literarno(z)vrstna in/ali tematska in dobra polovica ne zajema protestantskih piscev. Tako npr. jih ne obravnavajo Macunovo *Cvetje* (1850) ter Janežičeva *Cvet* (1861) in *Cvetnik* (1868, 1870). Prvi je slovenske protestantske pisce vključil v učbenik književnosti za to raven izobraževanja Franc Miklošič: v svojem berilu za osmi gimnazijski razred (Miklošič 1865) je gradivo razporedil literarnozgodovinsko po obdobjih in v četrtem poglavju Šestnajsti vek (Miklošič 1865: 24–39) predstavil Trubarja, Dalmatina, Krelja in Bohoriča tako, da je navedel biografsko-bibliografske podatke in jezikoslovne oznake njihovega dela ter dodal – razen pri Bohoriču – tudi odlomke (Miklošič 1865: 24–39).

Tako kot Miklošič je tudi Jakob Sket predstavitev protestantskih piscev v svoji čitanki zasnoval kot kombinacijo dokaj izčrpne informacije o dobi reformacije, njenih akterjih in njihovem slovstvenem delu na eni strani ter odlomkov na drugi strani (Sket 1893: 41–69). V berilo je vključil tudi Bohoričevo *Enu otročjo peisem* in v opombah še prevod odlomkov iz njegovega latinskega uvoda k slovnici *Arcticae horulae succisivae* (Sket 1893: 370–372).³¹

Precej obsežen spremljevalni instrumentarij v Miklošičevem in Sketovem berilu je izrazito literarnozgodovinski, v Sketovi čitanki celo tako podroben, da v opombah našteva in opisuje različne izdaje protestantskih knjig. Miklošičevo berilo nima didaktičnega instrumentarija, Sket pa je na koncu svoje čitanke za izbrane odlomke dodal stvarne opombe (Sket 1893: 372–375).

Berila iz obdobja 1919–1945 so izrazito antološko zasnovana³² in v njih je opazen upad spremljevalnega instrumentarija. Ta, kolikor ga je, vsebuje pretežno literarnozgodovinske informacije, redke didaktične vsebine ne presegajo razlag manj znanih besed. Porast števila odlomkov gre na račun Grafenauerjevih čitank (1922, 1942), v katerih so sestavljavci brez posebne didaktične refleksije

³¹ V nadaljevanju bo uporabljen poslovenjeni naslov *Zimske urice*.

³² V antološkem tipu berila je nabor (leposlovnih) besedil in odlomkov večji od predpisanega, izbrana besedila so izpostavljena, spremljevalni instrumentarij »je vizualno in didaktično podrejen pesniškemu, proznemu ali dramskemu besedilu« (Božič 2010: 392).

nakopičili izbor Trubarjevih besedil in pri tem sledili namenu, da jih posredujejo v prvotni jezikovni podobi, tako da sta npr. odlomka iz Trubarjevega uvoda h *Katekizmu* in *Abecekniku* natisnjena v izvornem črkopisu (Grafenauer 1922: 25–27) in odlomek iz predgovora k Dalmatinovi *Bibliji* v nemščini (Grafenauer 1922: 37–39). Najmanj pozornosti so sestavljavci namenili Bohoriču, le v enem od štirih beril je natisnjen prevedeni odlomek iz latinskega uvoda k *Zimskim uricam* (Grafenauer 1942: 50–51).

V obdobju 1946–1990 so k visokemu številu odlomkov (iz Trubarja) prispevala berila Marje Boršnik, Borisa Merharja in Frančka Bohanca, v ostalih je število odlomkov nižje. Nekoliko se je v tem obdobju – glede na prejšnje – povečal obseg spremljevalnega instrumentarija, v njem so sestavljavci literarnozgodovinskim informacijam o slovenskih protestantskih piscih čedalje pogosteje dodajali didaktične vsebine in odlomke opremljali s stvarnimi opombami ter razlagami. Sestavljavci *Slovenskega berila za prvi razred srednjih šol* (Bohanec 1973) so v didaktični instrumentarij vključili tudi vprašanja in naloge, ki so poslej postala obvezni del vseh beril. Tudi v tem obdobju je Bohorič zastopan z najmanj odlomki.

Sledeč sodobnim didaktičnim pristopom, ki poudarjajo razumevanje in doživljanje (leposlovnega) besedila, so sestavljavci beril v obdobju 1991–2020 zmanjšali število odlomkov, ob njih pa izdatno okrepili didaktični instrumentarij, ki je v primerjavi z berili iz prejšnjih obdobji najbolj pester in poglobljen ter vključuje tudi raznoliko slikovno gradivo. Po obsegu spremljevalnega instrumentarija Trubarju sledi Dalmatin, Krelj in Bohorič sta izenačena, pač pa je Bohorič po številu odlomkov prehitel Krelja, saj so sestavljavci posodobljenih učnih načrtov prepoznali didaktični potencial predgovora k *Zimskim uricam* in odlomek iz njega uvrstili med obvezna besedila.

Obravnava Bohoriča v srednješolskih berilih

Statistični podatki

Berilo	Spremljevalni instrumentarij		Odlomek
	Literarnovedni	Didaktični	
Miklošič 1865	• oznaka dela • oznaka pomena (slovnica, bohorica)	-----	-----

Berilo	Spremljevalni instrumentarij		Odlomek
Sket 1893	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka dela • oznaka pomena (slovnica, bohoričica)	• stvarne opombe	<i>Ena druga otročja peisem</i> Iz predgovora k slovnici • vzgibi za slovnico • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov
Gaspari 1940	• oznaka pomena (slovnica, bohoričica)	• naloga (jezikovna primerjava)	-----
Grafenauer 1942	-----	-----	Iz predgovora k slovnici • vzgibi za slovnico • zgledovanje po Melanchtonu
Boršnik 1946	• biografsko-bibliografski podatki	• stvarne opombe	Iz predgovora k slovnici • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov • zgledovanje po Melanchtonu
Merhar 1951	• biografsko-bibliografski podatki	• stvarne opombe	Iz predgovora k slovnici • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov • zgledovanje po Melanchtonu
Kos 1961	-----	-----	Iz predgovora k slovnici • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov • zgledovanje po Melanchtonu
Bohanec 1973	• oznaka pomena (slovnica)	• stvarne opombe • vprašanja (T1, T2)	Iz predgovora k slovnici • o pomembnosti znanja več jezikov • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov
Gregorač 1973	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka pomena (slovnica)		
Gregorač 1977	• oznaka pomena (slovnica)		

Berilo	Spremljevalni instrumentarij		Odlomek
Fatur 1981	• omemba v veznem besedilu		
Kos 1989	• omemba v veznem besedilu (slovnica)	• navedba v preglednici	-----
Kos 2000		• navedba v tabeli protestantskih piscev	-----
Krakar 2000	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka dela	• stvarne opombe • vprašanja (T1, T2) in naloge • slikovno gradivo (posnetki doprsnega kipa, 3 strani iz slovnice) • preglednica	Iz predgovora k slovnici • »O potrebi znanja jezikov« • »Od kod izvira ime Slovani«
Kos 2009	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka pomena (slovnica)	-----	-----
Lah 2007	• biografsko-bibliografski podatki	• vprašanja in naloge (T1, T2) • slikovno gradivo (posnetek prve strani slovnice)	-----
Lah 2012	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka dela	• razlaga • vprašanja in naloge (T1, T2) • slikovno gradivo (posnetek prve strani slovnice)	Iz šolskega reda »Vedenje v šoli«, »Na poti domov«, »Doma« Iz predgovora k slovnici • o koristnosti znanja jezikov • izvor imena Slovan • razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov
Kenda 2009	-----	• navedba v preglednici	-----
Slemenjak 2009	• biografsko-bibliografski podatki	• razlaga • vprašanja (T1, T2) • slikovno gradivo (posnetek doprsnega kipa)	Iz predgovora k slovnici • o pomembnosti znanja več jezikov

Berilo	Spremljevalni instrumentarij		Odlomek
Golc 2010	• biografsko-bibliografski podatki • oznaka dela	• posnetek prve strani slovnice	-----
Kvas 1998	• oznaka pomena (slovnica)	-----	-----
Kvas 2007	• oznaka pomena (slovnica)	• posnetek prve strani slovnice • predlog tem za pogovor	Iz predgovora k slovnici • »O znanju jezikov«

Osnovne ugotovitve

Odlomki

Razen *Ene druge otročje peismi* v Sketovi čitanki (1893: 63–64) in odlomka iz šolskega reda v Lahovem učbeniku (2007: 285) so vsi drugi odlomki v berilih iz predgovora k *Zimskim uricam*. V starejših berilih so praviloma daljši in v tistih antološkega tipa redko pospremljeni z didaktičnim instrumentarijem, v novejših berilih so krajši in – kot je bilo že na splošno ugotovljeno za predstavljanje protestantskih piscev v njih – opremljeni s stvarnimi opombami, razlagami, vprašanji ter nalogami in tudi s slikovnim gradivom. V nekaterih sodobnih berilih so objavljeni ločeni odlomki, lahko tudi naslovljeni, npr. v *Branjih I* (Krakar 2000: 263–264), s čimer sestavljavci sledijo metodi t. i. učnih verig.

Vsebinska jedra odlomkov iz *Zimskih uric* so do 70. let prejšnjega stoletja bila: a) izvor imena Slovan, b) razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov, c) zgledovanje pri Melanchtonovi latinski slovnici in č) vzgibi za pisanje slovnice (manj izrazito). Leta 1973 pa so sestavljavci *Slovenskega berila za prvi razred srednjih šol* v odlomek vključili Bohoričevo misel o koristnosti znanja več jezikov (Bohanec 1973: 191) in poslej je ta del nadomestil Bohoričevo sklicevanje na Melanchtonovo slovnico, ki je prešlo v opombe. Vsebinska jedra odlomkov so od tega berila naprej vse do danes: a) pomembnost znanja več jezikov, b) izvor imena Slovan in c) razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov.

Spremljevalni instrumentarij

V literarnovednem delu spremljevalnega instrumentarija pričakovano prevladujejo literarnozgodovinske informacije, saj obravnave literarnoteoretičnih vsebin

odlomki iz predgovora k *Zimskim uricam* ne podpirajo. Pouk književnosti je namreč usmerjen k estetskim ciljem in se osredotoča na dijakovo razumevanje, doživljanje ter vrednotenje leposlovnih del, ob tem pa tudi na spoznavanje literarnoteoretičnih pojmov. Neleposlovna besedila, kakršni so tudi odlomki iz Bohoriča, te možnosti ne nudijo, njihova obravnava je namenjena širjenju znanja in kulturnega obzorja ter zasleduje izobraževalne cilje. Berila, razen izrazito antoloških, v katerih je spremljevalni instrumentarij že sicer skromen, med literarnozgodovinskimi informacijami o Bohoriču najpogosteje ponujajo biografsko-bibliografske podatke, opise njegovega dela in oznake kulturnozgodovinskega pomena. Biografsko-bibliografske navedbe so od učbenika do učbenika različno obsežne, izčrpnjše so v starejših berilih. V oznakah Bohoričevega dela in pomena je v ospredju njegova slovnica, mestoma sestavljavci navajajo tudi njegovo črkopisno delo; učiteljsko delo in šolski red sta redko omenjena.

Didaktični instrumentarij k odlomkom iz predgovora k *Zimskim uricam*, kolikor ga je sploh bilo, so v starejših berilih sestavljale stvarne opombe in kakšna skromna razlaga, krepi se je začel po izidu že omenjenega *Slovenskega berila za prvi razred srednjih šol* (Bohanec 1973: 191), v katerem so sestavljavci dodali tudi prva vprašanja za dejavno delo z odlomkom. Kasnejša berila so nabor tipov vprašanj izdatno razširila in jim dodala še povzemalne naloge ter didaktični instrumentarij dopolnila s slikovnim gradivom, v katerem prevladujejo posnetki Bohoričeva doprsnega kipa in slovnice ter preglednice.

Primeri vprašanj in nalog iz didaktičnega instrumentarija

Neleposlovni značaj Bohoričevega uvoda v *Zimske urice* seveda narekuje drugačno obravnavo odlomkov iz njega, kot jo predvidevajo leposlovna besedila, in didaktični potencial teh odlomkov je drugje. Spodnji primeri vprašanj in nalog iz štirih novejših beril kažejo, da so sestavljavci ta potencial prepoznali v navezavi na jezikovne teme oz. jezikovni pouk, in ponujajo tudi nekaj konkretnih možnosti za izpeljavo te navezave.

Slovensko berilo za prvi razred srednjih šol (Bohanec 1973: 236):

1. Kako utemeljuje šolnik in humanist Bohorič potrebo po znanju več jezikov? Kaj mu sploh pomeni jezik?
2. Kako utemeljuje enakopravnost jezikov? Kakšne očitke je takrat doživljal slovenski jezik? Kako Bohorič utemeljuje in brani njegovo veljavo?
3. Kako razlaga besedo Slovan?
4. V čem in zakaj pretirava ali se moti, ko opisuje razširjenost Slovanov po svetu in njihovo moč?

Branja 1 (Krakar 2000: 264):

1. Se strinjate z Bohoričevo trditvijo, da je beseda zrcalo duše? Odgovor utemeljite s kakšnim primerom iz književnosti in iz življenja.
2. Zakaj je po Bohoričevem mnenju znanje jezikov zelo pomembno? Razpravljajte o tem, ali je potreba po tovrstnem znanju danes enaka ali drugačna kot v preteklosti.
3. Kako Bohorič razlaga besedo Slovan? Kaj s tem poudarja?
4. Naštejte slovanske narode in države, v katerih ti narodi živijo. Razdelite njihove jezike v tri skupine in razložite, zakaj so si ti jeziki podobni.

Umetnost besede 1 (Lah 2007: 287):

1. Kateri besedilni vrsti pripada besedilo? V eni povedi povzemite smisel prvega odstavka.
2. Kaj Bohorič pove o pravi rabi jezikov? Na katero avtoriteto se nasloni? Kako je osrednja misel povezana z idejami protestantizma?
3. Kako Bohorič gleda na prevajanje Svetega pisma (v slovenščino)?
4. Kaj Bohorič meni o izvoru in razširjenosti Slovanov? Ali avtorjeve trditve veljajo še danes?
5. Ali je iz besedila razvidno avtorjevo stališče do besedilne teme? Predstavite ga.
6. V kakšnem razmerju sta vplivajska in predstavitvena vloga v besedilu? Odgovorite s pomočjo besediloslovja.
7. Kdo je naslovnik Predgovora in slovnice? Kaj je končni cilj, da se mladi plemiči učijo slovnice?

Književnost skozi čas 1 (Slemenjak 2009: 263):

1. Preberite odlomek. Zakaj je po Bohoričevem mnenju dobro znati več jezikov? Kaj vse lahko s tem spoznavamo oziroma katere dejavnosti so nam s tem omogočene? Se strinjate z njim? Katere jezike obvladate vi?
2. Kako bi komentirali misel, da je »primerna beseda zrcalo duše«?
3. Zakaj je slovnica pomembna za razvoj nekega jezika? O čem se lahko poučite v njej?
4. Imajo vsi jeziki slovnico?
5. Katere slovnice slovenskega jezika poznate?

Vprašanja se osredotočajo na tri vsebinska jedra (pomen znanja več jezikov, razlaga besede Slovan in odnos do trditve, da je beseda zrcalo duše), četrta vrsta vprašanj (in naloga v *Branjih 1*) so t. i. korelacijska. Celoten sklop vprašanj in nalog je zasnovan tako, da zajema obe taksonomski ravni: T1 – vprašanja nižje ravni za poznavanje, razumevanje in uporabo, ki predvidevajo reproduktivne odgovore, ter T2 – vprašanja višje taksonomske ravni za analizo, sintezo in vrednotenje, ki spodbujajo ustvarjalne odgovore.

Pomen znanja več jezikov	Bohanec 1	razumevanje, analiza
	Krakar 2	razumevanje, analiza, vrednotenje
	Slemenjak 1	razumevanje, analiza, vrednotenje
Razlaga besede Slovan	Bohanec 3	razumevanje, analiza
	Krakar 3	razumevanje, analiza
	Lah 4	razumevanje, analiza
Odnos do trditve, da je beseda zrcalo duše	Krakar 1	vrednotenje
	Slemenjak 2	vrednotenje
Korelacijska vprašanja	Bohanec 4	sociolingvistika (slovanski jeziki in narodi)
	Krakar 4	sociolingvistika (slovanski jeziki in narodi)
	Slemenjak 3, 4, 5	sociolingvistika (pomen slovnice nasploh), zgodovina jezika (slovenske slovnice)
	Lah 5, 6, 7	besediloslovje

V sicer široki paleti možnosti za navezovanje na jezikovni pouk zgornja vprašanja kažejo nekaj konkretnih poti tako k splošnim jezikovnim temam (npr. pomen jezika/-ov in njihovega znanja, vrednost materinščine, jezikovna kultura) kot k ožjim jezikoslovnim področjem (npr. sociolingvistika, besedoslovje, zgodovina in razvoj jezika/-ov), sestavljavci so z njimi potrdili odlomke iz Bohoriča kot didaktični potencial in postavili dobra izhodišča za njihovo nadaljnjo didaktično obravnavo.

Sklep

Pregled števila odlomkov in obsega spremljevalnega instrumentarija pri prezentaciji osrednjih štirih slovenskih protestantskih piscev Trubarja, Dalmatina, Krelja in Bohoriča v srednješolskih berilih za današnje gimnazije in štiriletne strokovne šole ter njim ekvivalentnih berilih iz starejših obdobj kaže, da so sestavljavci v obdobju 1865–2020 največ pozornosti namenjali Trubarju (povprečno 4,98 odlomka na učbenik in 2,45 strani spremljevalnega instrumentarija), njemu sledi Dalmatin (povprečno 1,74 odlomka na učbenik in 0,62 strani spremljevalnega instrumentarija), Krelj in Bohorič sta po obsegu spremljevalnega instrumentarija skoraj izenačena (Krelj 0,53 strani, Bohorič 0,56 strani), z odlomki pa je Krelj (povprečje 1) v opazni prednosti pred Bohoričem (povprečje 0,54). Edino v zadnjem desetletju, ko so sestavljavci prenovljenih učnih načrtov »odkrili« didaktični potencial predgovora k *Zimskim uricam*, je Bohorič s številom natisnjenih odlomkov prehitel Krelja.

Vsi odlomki v berilih, razen dveh primerov (*Ena druga otročja peisem* in odlomek iz šolskega reda), so iz Bohoričevega predgovora k *Zimskim uricam*. Njihovi stalni vsebini v celotnem obdobju 1865–2020 sta: a) izvor imena Slovan ter b) razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov. Prelomno spremembo je prineslo leta 1973 *Slovensko berilo za prvi razred srednjih šol*, ki temo Bohoričevega zgledovanja pri Melanchtonovi latinski slovnici nadomesti s temo pomembnosti znanja več jezikov, ki ostaja stalnica v vseh poznejših berilih.

V literarnovednem delu spremljevalnega instrumentarija prevladujejo literarnozgodovinske informacije: o Bohoriču najpogosteje ponujajo biografsko-bibliografske podatke, opise njegovega dela in oznake kulturnozgodovinskega pomena. V oznakah dela in pomena je izpostavljena slovnica, mestoma je navedeno tudi njegovo črkopisno delo; učiteljsko delo in šolski red sta redko omenjena.

Didaktični instrumentarij k odlomkom iz predgovora k *Zimskim uricam* so v starejših berilih sestavljale stvarne opombe in skromne razlage, okrepi se v 70. letih 20. stoletja, ko sestavljavci dodajajo tudi prva vprašanja in naloge. Kasnejša berila so didaktični instrumentarij še razširila in poglobila ter dokazala, da ima tudi Bohoričev predgovor k *Zimskim uricam* svoj didaktični potencial. Analiza vprašanj in nalog v štirih novejših berilih kaže, da je treba ta potencial zaradi neleposlovnega značaja predgovora iskati v smeri navezovanja na jezikovne teme oz. jezikovni pouk in da je pri tem nabor možnosti zelo širok ter je mogoče uresničiti tudi zahtevnejše učno-vzgojne cilje.

Literatura

Vinko BELIČIČ, 1947: *Slovenska čitanka za višje srednje šole, II. del*. Trst.

Franček BOHANEČ, 1973: *Slovensko berilo I za prvi razred srednjih šol*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Marja BORŠNIK, 1946: *Slovensko berilo za višje razrede srednjih šol IV*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Zoran BOŽIČ, 2010: *Poezija Franceta Prešerna v srednješolskih učbenikih in njena recepcija*. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=83011&lang=slv>.

Andrej BUDAL, 1928: *Slovenski cvetnik za srednje šole*. Gorica: Tiskarsko podjetje L. Lukežič.

Silvo FATUR, 1981: *Književnost 1. Učbenik za srednje izobraževanje – skupna vzgojno-izobrazbena osnova*. Maribor: Obzorja.

Anton GASPARI, 1940: *Naši vodniki. Slovenska slovstvena čitanka za četrti razred meščanskih šol*, Ljubljana: Združenje učiteljstva meščanskih šol, sekcija Ljubljana.

Lidija GOLC, 2010: *Odkrivajmo življenje besed 1. Učbenik za slovenščino – književnost v 1. letniku srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Ivan GRAFENAUER, 1922: *Slovenska čitanka za višje razrede srednjih in njim sorodnih šol, II. del*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.

– –, 1942: *Slovenska slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol V-VIII*. Ljubljana: Pokrajinska šolska založba.

Vera GREGORAC, 1973: *Slovenščina I. Književnost z berilom za ekonomske srednje šole*. Ljubljana: Dopolna delavska univerza.

– –, 1977: *Slovenski jezik. Berilo z analizo, literarno zgodovino in teorijo za srednje usmerjeno izobraževanje. I. snopič*. Ljubljana: Univerzum.

Anton JANEŽIČ, 1861: *Cvet slovenske poezije s kratkim naukom o pesniških izdelkih za gimnazijalne in realne šole*. Celovec.

– –, 1868: *Cvetnik slovenske slovesnosti. Berilo za višje gimnazije in realke*. Celovec.

Jakob J. KENDA, 2009: *Od branja do znanja 2. Učbenik za slovenščino v 2. letniku srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Janko KOS, 1961: *Slovenska književnost I. Izbrana dela in odlomki*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

– –, 1987: *Berilo I*. Maribor: Obzorja.

– –, 1989: *Književnost. Učbenik literarne zgodovine in teorije*. Maribor: Obzorja.

– –, 1993: *Berilo I za srednje izobraževanje*. Maribor: Obzorja.

– –, 2000, *Svet književnosti I*. Maribor: Obzorja.

– –, 2009, *Svet književnosti I*. Maribor: Obzorja.

Boža KRAKAR VOGEL, 2000: *Branja I. Berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih srednjih šol*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Jana KVAS, 1998: *Potovanje besed. Književnost 3. Učbenik za 3. letnik triletnih srednjih šol*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

– –, 2007: *Mlada obzorja. Književnost 3: učbenik za 3. letnik srednjega poklicnega izobraževanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Ivan MACUN, 1850: *Cvetje slovenskiga pesništva*. Trst.

Boris MERHAR, 1951: *Slovensko berilo IV*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Franc MIKLOŠIČ, 1865: *Slovensko berilo za osmi gimnazijalni razred*. Dunaj.

Klemen LAH, 2007: *Umetnost besede I. Učbenik za slovenščino – književnost v 1. letniku gimnazij in štiriletnih srednjih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

– –, 2012: *Umetnost besede I. Učbenik za slovenščino – književnost v 1. letniku gimnazij in štiriletnih srednjih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jakob SKET, 1893: *Slovenska slovstvena čitanka za sedmi in osmi razred srednjih šol*. Dunaj.

Tanja SLEMENJAK, 2009: *Književnost skozi čas I: od orientalskih književnosti do razsvetljenstva. Učbenik z berilom za obravnavo književnosti po literarnozgodovinskih sklopih v 4-letnem srednjem strokovnem izobraževanju*. Maribor: Obzorja.

Povzetek**ADAM BOHORIČ V SREDNJEŠOLSKIH BERILIH**

Članek predstavlja rezultate raziskave, ki je za obdobje 1865–2020 ugotavljala, a) kako so v sodobnih berilih za gimnazije in štiriletne strokovne šole ter v njim ekvivalentnih starejših berilih glede na obseg spremljevalnega instrumentarija in število vključenih odlomkov zastopani osrednji protestantski pisci Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Sebastijan Krelj ter Adam Bohorič in kolikšen delež med njimi pripada Bohoriču; b) kako je v berilih predstavljen Adam Bohorič, kako je označen njegov opus, iz katerih njegovih del so izbrani odlomki in katere vsebine izpostavljajo; c) kako je v berilih izkoriščen didaktični potencial odlomkov iz Bohoriča in kakšen didaktični instrumentarij sestavljavci uporabljajo.

Sestavljavci beril so v obdobju 1865–2020 tako po obsegu spremljevalnega instrumentarija kot po številu vključenih odlomkov največ pozornosti namenjali Trubarju, njemu sledi Dalmatin, Krelj in Bohorič sta po obsegu spremljevalnega instrumentarija skoraj izenačena, po številu odlomkov pa Bohorič za slabo polovico zaostaja za Kreljem.

Za ponazoritev Bohoričeve jezikovno-književne dejavnosti in dijakovo samostojno delo z izbranim besedilom so se sestavljavci v 83,3 % beril odločili za odlomke iz predgovora k njegovi slovnici *Arcticae horulae*. Vsebinska jedra odlomkov v starejših berilih so bila a) izvor imena Slovan, b) razširjenost Slovanov in slovanskih jezikov ter c) zgledovanje pri Melanchtonovi latinski slovnici. V 70. letih 20. stoletja je prišlo do pomembne spremembe: sestavljavci beril so temo zgledovanja po Melanchtonu nadomestili s temo pomembnosti znanja več jezikov, ki je postala stalnica v vseh poznejših berilih.

Didaktični instrumentarij k odlomkom, ki so ga v starejših berilih sestavljale stvarne opombe in skromne razlage, se je v 70. letih 20. stoletja okrepil z vprašanji in nalogami, sodobna berila po letu 2000 so ga še razširila in poglobila ter dokazala, da ima tudi Bohoričev predgovor k slovnici svoj didaktični potencial. Analiza vprašanj in nalog v štirih novejših berilih kaže, da spričo nelepovernega značaja predgovora sestavljavci beril ta potencial najdejavajo predvsem v navezavi na jezikovne teme oz. jezikovni pouk.

Zusammenfassung**ADAM BOHORIČ IN DEN Lesebüchern der Sekundarstufe**

Der Beitrag stellt die Ergebnisse einer Untersuchung dar, die für den Zeitraum zwischen 1865 und 2020 ermitteln wollte, a) wie die bedeutendsten protestantischen Autoren Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Sebastijan Krelj und Adam Bohorič in den Lesebüchern für Gymnasien und vierjährige Berufsschulen sowie in entsprechenden älteren Lesebüchern hinsichtlich des Umfangs des begleitenden Instrumentariums und der Anzahl der zitierten Textpassagen vertreten sind und welchen Anteil dabei Bohorič hatte; b) wie Adam Bohorič in den Lesebüchern vorgestellt und wie sein Werk gekennzeichnet wird, aus welchen seiner Werke die Textpassagen ausgewählt und welche Themen hervorgehoben worden sind; c) wie das didaktische Potenzial von Textpassagen aus Bohorič in den Lesebüchern genutzt und welches didaktische Instrumentarium dabei verwendet wird.

Im Zeitraum zwischen 1865 und 2020 wird die meiste Aufmerksamkeit Trubar geschenkt, und dies sowohl in Bezug auf den Umfang des begleitenden Instrumentariums als auch mit Hinsicht auf die Anzahl der aufgenommenen Textpassagen. Ihm folgt Dalmatin, Krelj und Bohorič sind in der Anzahl des begleitenden Instrumentariums vergleichbar, allerdings ist Bohorič mit weniger als die Hälfte der Auszüge von Krelj vertreten.

Um die sprachliche und literarische Tätigkeit von Bohorič zu veranschaulichen und die selbstständige Arbeit der Schüler mit ausgewählten Texten zu ermöglichen, wurden in 83,3 % der

Lesebücher Textpassagen aus dem Vorwort zu seiner Grammatik *Arcticae horulae* gewählt. Der inhaltliche Schwerpunkt liegt auf a) der Herkunft des Namens Slovani, b) der Frage der Ausbreitung von Slawen und slawischen Sprachen und c) der Inspiration für Melanchthons lateinische Grammatik. In den 1970er Jahren kam es zu einer wichtigen Veränderung: das Thema der Inspiration Melanchthons wurde durch die Thematisierung der Bedeutung von Fremdsprachenkenntnissen ersetzt, welche sich auch in allen späteren Lesebüchern erhielt. Das didaktische Instrumentarium zu den Textpassagen, welches in den älteren Lesebüchern aus sachlichen Hinweisen und bescheidenen Erklärungen bestand, wurde in den 1970er Jahren durch Fragen und Übungen erweitert und seit 2000 weiter ausgebaut und vertieft, was beweist, dass Bohoričs Vorwort zur Grammatik auch ein didaktisches Potenzial hat. Eine Analyse der Fragen und Aufgaben in den vier neueren Lesebüchern deutet darauf hin, dass die Herausgeber von Lesebüchern das didaktische Potenzial der Texte Bohoričs aufgrund ihres Sachbuchcharakters vor allem in der Verbindung mit sprachlichen Themen bzw. mit dem Sprachunterricht sehen.